

Wat ben je toch een lul

Eric Bras

Als aalmoezenier bij de Eerste Militaire Maritieme Vorming maakte ik regelmatig de opkomst van jonge, nieuwe militairen mee. Piepjonge meisjes en jongens die op het merkwaardige idee gekomen waren om matroos bij de marine te worden. Ze kwamen vaak met zestig of meer tegelijk. Het was dan ook een flinke uitdaging om al die gezichten te koppelen aan namen. De meisjes waren altijd in de minderheid en bleven daarvoor beter hangen. De jongens kwamen op mij iets eenvormiger over: korte koppies, een blik die voor onaantrekbaar moest doorgaan en een houding die net iets teveel welwillendheid richting de korporaal in zich had. In iedere opkomst zat wel een jongen of meisje die ook richting mij – de pater – net iets te toeschietelijk was. Nadrukkelijke knikjes, veel vragen: op zoek naar een beetje veiligheid of iets dergelijks in een nieuwe, turbulente wereld.

Een van die jonge gasten was – laat ik maar zeggen – Jaap. Een kleine jongen, beetje gezet en niet al te handig. Ook hij zocht gaandeweg de nabijheid van de pater. We hebben niet veel diepgang bereikt in wat we bespraken. Het leek of hij op zoek was naar bevestiging: gaat het goed zo? Kan ik ermee door? In deze omstandigheden vraag je je als geestelijk verzorger wel eens af wat je aan het doen bent. Was je er niet geweest, dan had deze jongen je aandacht niet gevraagd. Ben je er wel, dan is de vraag wat je meer kunt doen dan er zijn. Iets wat op het oog niet veel voorstelt. Al met al was Jaap een wat ongelukkig exemplaar van de jeugd van dat moment, onzeker. Weinig complimenten gehad in zijn leven. Hij doorstond zijn opleiding goed, kreeg aarzelend wat respect van zijn baksmaten. Hij overleefde niet zonder glans de lange marsen, de bivakmomenten, het gemodder in het bos.

Na een tijd kwam het einde van de opleiding in zicht. Bij de marine werd in die tijd dat moment gemarkeerd door de zogenaamde *Volharding*. Een oefening van – ik meen – vierentwintig uur, waarin de bijna marine-waardige jongelui nog eenmaal moesten tonen wat ze waard waren. Weer een harde exercitie in het militair zijn en nogmaals jezelf bewijzen. Toch was deze oefening anders: het eind was in zicht. Niet klagen, maar afmaken. De volgende dag zou het karakterloze petje ingeruild mogen worden voor de baret, gesierd met een anker. Teken dat je er van nu af aan echt bij hoorde. Deze ‘petwissel’ vond plaats op het exercitieterrein van de school, in aanwezigheid van familie en vrienden. Een moment om ook aan je geliefden te tonen dat je deze uitdaging was aangegaan én volbracht had. Ook Jaap liep mee in de parade en mocht zijn baret in ontvangst nemen. Een mooie prestatie.

Langs de kant stond zijn vader. Klein van stuk, een beetje gezet, uitdagende houding. Jaap zocht na het trotse moment zijn vader op. Meteen liep het niet goed. Wat er gezegd of gedaan werd weet ik niet, maar na enkele geagiteerde woorden kreeg Jaap een draai om zijn oren. ‘Wat ben je toch een lul’ riep zijn vader uit. Het was een ellendig moment. Alle verwachtingen die Jaap gehad kon hebben, waren alweer verdwenen. En zijn vader zag er in mijn ogen direct anders uit: zakkerigheid gecompenseerd met een grote bek en een dikke pens. Ook op dit moment kwam de vraag weer op: ben ik meer dan getuige van deze situatie? En voor wie ben ik er dan? Uiteindelijk ben ik op vader afgestapt en heb Jaap omstandig de hemel in geprezen. En hem – niet in tegenspraak met de werkelijkheid – neergezet als een goed joch en een capabele toekomstige collega. Vader had niet zoveel te zeggen. Jaap schaamde zich later voor wat er gebeurd was. Alsof hij ook nu probeerde in te schatten wat ik ervan dacht. Ik hoop dat hij dat kwijtgeraakt is: dat loeren naar anderen om angstig te peilen wat er van hem gevonden wordt. Wie weet.